

Zasadność różnicowania stawek akcyzy dla alkoholi mocnych oraz piwa

Kontekst prawny, ekonomiczny i społeczny

Warszawa, luty 2021 r.

© Centrum Analiz Legislacyjnych i Polityki Ekonomicznej sp. z o.o.

al. Ujazdowskie 51, 00-535 Warszawa
biuro@calpe.pl

Autor zdjęcia na okładce: Pavel Danilyuk

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie,
modyfikowanie i reprodukcje zabronione.

Spis treści

Streszczenie	4
1. Kontekst prawny	5
1.1. Logika i mechanizm działania akcyzy	5
1.2. Podstawy prawne obliczania stawek akcyzy od alkoholu w UE i Polsce	6
1.2.1. Regulacje UE w zakresie akcyzy na alkohol	6
1.2.2. Regulacje polskie	8
1.3. Podstawa opodatkowania i stawki akcyzy na alkohol w Polsce i w UE	9
1.4. Ewolucja stawek akcyzy na alkohol w Polsce od 2000 r.	12
1.5. Akcyza jako instrument realizacji polityki alkoholowej państwa	15
2. Kontekst ekonomiczny	17
2.1. Zróżnicowanie poziomu konsumpcji alkoholu w Unii Europejskiej	17
2.2. Dostępność cenowa alkoholu	18
2.3. Koszty wytwarzania czystego alkoholu	20
2.4. Konsekwencje zmiany podstawy wymiaru opodatkowania akcyzy na piwo	21
3. Kontekst społeczny	25
4. Podsumowanie	26
5. Bibliografia	27

Streszczenie

- Konstrukcja podatku akcyzowego od alkoholu oraz minimalny poziom stawek są zharmonizowane na poziomie Unii Europejskiej. W przypadku piwa, Dyrektywa pozwala Krajom Członkowskim na wybór podstawy opodatkowania, uzależnionej albo od liczby stopni Plato na hektolitr produktu końcowego albo od zawartości czystego alkoholu na hektolitr produktu końcowego. Podstawę związaną ze stopniami Plato stosują przede wszystkim kraje o ugruntowanej tradycji piwowarskiej, dużym rynku i rozwiniętej produkcji w tym Polska.
- Różnicowanie akcyzy na poszczególne rodzaje napojów alkoholowych występuje we wszystkich krajach Unii Europejskiej. W każdym z nich piwo jest niżej opodatkowane niż napoje spirytusowe. W odniesieniu do relacji opodatkowania akcyzą wyrobów spirytusowych względem piwa, Polska kształtuje się na poziomie zbliżonym do średniej unijnej, tj. 2,9 do 1.
- Na przestrzeni ostatnich 20 lat stawki akcyzy na wyroby alkoholowe zmieniały się kilkukrotnie. W 2003 r. nastąpiła znacząca obniżka akcyzy na napoje spirytusowe. Dopiero w 2020 r. nominalny poziom akcyzy na te napoje powrócił do poziomu zbliżonego do obowiązującego w 2002 r. W przypadku wina i piwa wszystkie zmiany stawek akcyzy w tym okresie były związane z ich podwyższeniem.
- Celem akcyzy nie jest jedynie generowanie dochodów budżetowych, lecz również realizacja polityki państwa związanej z promowaniem zdrowia publicznego. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi obliguje organy odpowiedzialne za kształtowanie polityki akcyzowej, aby wpływała ona na strukturę cen napojów alkoholowych, tak aby struktura ich spożycia zmieniała się na rzecz napojów o niskiej zawartości procentowej alkoholu. Wyniki badań dowodzą bowiem, iż z ryzykownym i szkodliwym spożyciem alkoholu najczęściej związana jest konsumpcja wódki, a nie wina oraz piwa.
- Polska charakteryzuje się na tle Unii Europejskiej przeciętnym poziomem rejestrowanego spożycia alkoholu. Jednak rola opodatkowania alkoholu w generowaniu dochodów budżetowych należy do najwyższych w UE. Akcyza na alkohol odpowiada aż za 3% wpływów do polskiego budżetu.
- W związku z dynamicznym wzrostem wynagrodzeń, między 2001 a 2019 r. istotnie zwiększył się poziom dostępności cenowej alkoholu w Polsce. Najwyższy, ponad 130-procentowy wzrost dotyczył napojów spirytusowych, co miało związek z utrzymywanym przez wiele lat obniżonym poziomem ich opodatkowania akcyzą.

- Koszty wytworzenia w przeliczeniu na litr czystego alkoholu znacząco różnią się pomiędzy poszczególnymi kategoriami produktów. Produkcja piwa jest w tym ujęciu 1,5-krotnie droższa niż wina oraz 2,5-krotnie wyższa niż wyrobów spirytusowych.
- Pojawiające się postulaty zmiany sposobu opodatkowania piwa akcyzą nie znajdują merytorycznego uzasadnienia. Przyjęcie jako podstawy opodatkowania procentowej zawartości alkoholu spowodowałoby stałe kurczenie się dochodów podatkowych, gdyż ta w piwie maleje. Wreszcie, tak gruntowna zmiana generowałaby niepotrzebne koszty dla producentów i Krajowej Administracji Skarbowej.
- Popyt na piwo charakteryzuje się wysoką elastycznością cenową, co oznacza, że nieprzemysłane podwyżki podatków przyniosłyby spadek dochodów dla budżetu.

1. Kontekst prawny

1.1. Logika i mechanizm działania akcyzy

Akcyza jest podatkiem pośrednim, tj. dotyczącym określonych transakcji, a nie bezpośrednio konkretnych podmiotów fizycznych lub prawnych. W odróżnieniu od pozostałych podatków tego typu, w szczególności VAT, nie ma on generalnego charakteru, obejmującego co do zasady pełen zakres produkowanych, importowanych lub sprzedawanych dóbr w kraju, lecz dotyczy on jedynie wąsko zdefiniowanej grupy towarów, określanych jako wyroby akcyzowe. Stawki podatku akcyzowego mogą być ustalane zarówno od wartości wyrobu (ad valorem), jak również od jego ilości. Istotą akcyzy jest opodatkowanie konsumpcji danego towaru.

Historycznie, podatek akcyzowy był nakładany ze względu na łatwość jego poboru i czynnik ten w głównej mierze determinował wybór wyrobów akcyzowych. Akcyza bywa również nakładana na dobra traktowane jako towary luksusowe, w założeniu służąc nałożeniu wyższych obciążeń podatkowych na zamożniejszych podatników, a tym samym zwiększeniu progresywności systemu podatkowego. Przykładem zastosowania takiego podejścia do akcyzy w polskim systemie jest np. różnicowanie stawek akcyzy na samochody w zależności od pojemności silnika – gdzie zakłada się, że auta z większym silnikiem są na ogół droższe i bardziej luksusowe. Jednocześnie w ten sposób realizowana jest kolejna przesłanka, na podstawie której wprowadza się opodatkowanie akcyzą, czyli względy ekologiczne – większy silnik wiąże się z większą emisją spalin oraz gazów cieplarnianych, co również może być traktowane jako uzasadnienie dla opodatkowania. Szkodliwość związana z konsumpcją określonego dobra, by uzasadniać jego opodatkowanie akcyzą, nie musi dotyczyć jedynie wpływu na środowisko naturalne. Dlatego opodatkowywane są również wyroby mające lub mogące mieć szkodliwy wpływ na zdrowie ich użytkowników – np. papierosy i alkohol, dzięki czemu państwo posiada narzędzie pozwalające w pewnym stopniu kształtować rynek tych używek

oraz ich poziom konsumpcji. Stąd też wynikają naturalne różnice w wysokości stawek dla różnych kategorii takich produktów jak przede wszystkim alkohol, ale też niektóre wyroby tytoniowe. Te wyroby, które mocniej oddziałują na negatywne skutki zdrowotne (np. mają większe stężenie szkodliwych substancji) są obłożone wyższym podatkiem, gdyż ich konsumpcja wiąże się z poważniejszymi skutkami zdrowotnymi i społecznymi, które następnie muszą być ponoszone przez państwo. Akcyza jest zatem narzędziem prowadzenia określonej polityki a nie wyłącznie mechanizmem poboru podatków dla budżetu.

Niezależnie od powodów, dla których podatek akcyzowy jest nakładany, jego immanentną cechą w polskich warunkach jest opodatkowanie substancji, z której wytwarzany jest produkt końcowy. Dlatego też w przypadku wódki opodatkowuje się czysty alkohol etylowy, który jest w niej zawarty, w papierosach – tytoń, w benzynie i oleju napędowym – ropę naftową, a w piwie – ekstrakt pochodzący ze słodu. W tym sensie można uznać, że polskie przepisy akcyzowe są spójne i logiczne.

1.2. Podstawy prawne obliczania stawek akcyzy od alkoholu w UE i Polsce

1.2.1. Regulacje UE w zakresie akcyzy na alkohol

Na poziomie Unii Europejskiej, akcyza na alkohol jest regulowana przez dwa główne akty prawne:

- Dyrektywę Rady 92/83/EWG z dnia 19 października 1992 r. w sprawie harmonizacji struktury podatków akcyzowych od alkoholu i napojów alkoholowych,
- Dyrektywę Rady 92/84/EWG z dnia 19 października 1992 r. w sprawie zbliżenia stawek podatku akcyzowego dla alkoholu i napojów alkoholowych.

Dyrektywa 92/83/EWG określa w szczególności: strukturę akcyzy na alkohol i napoje alkoholowe, rodzaje wyrobów alkoholowych podlegających opodatkowaniu akcyzą, a także podstawę opodatkowania.

W odniesieniu do piwa, Dyrektywa stanowi, że podatek akcyzowy oblicza się w oparciu o jedną z dwóch metod:

- liczbę hektolitrów na stopnie Plato w gotowym produkcie,
- liczbę hektolitrów na rzeczywistą zawartość alkoholu objętościowo w gotowym produkcie.

W przypadku piwa produkowanego przez małe, niezależne browary (produkujące mniej niż 200 tys. hektolitrów piwa rocznie), Państwa członkowskie mają prawo stosować obniżone stawki podatku akcyzowego. Stawki te, które mogą kształtować się poniżej stawki minimalnej, nie mogą stanowić mniej niż 50% standardowej, krajowej stawki podatku.

Piwo o zawartości alkoholu poniżej 0,5% jest wyłączone spod zakresu regulacji Dyrektywy, a jeżeli jego zawartość nie przekracza 2,8%, dopuszczalne jest stosowanie stawek obniżonych, kształtujących się na poziomie niższym niż stawka minimalna.

W odniesieniu do wina, Dyrektywa m.in. definiuje pojęcia wina niemusującego oraz musującego, a także, że podatek akcyzowy od wina ustala się według liczby hektolitrów gotowego produktu.

Kolejną główną kategorią wyrobów alkoholowych definiowanych w Dyrektywie jest alkohol etylowy. Pod tym pojęciem rozumie się:

- wszelkie produkty o rzeczywistej zawartości alkoholu przekraczającej 1,2 % obj., oznaczone kodami taryfowymi CN 2207 i 2208, nawet jeżeli są to produkty stanowiące część produktu należącego do innego rozdziału Nomenklatury Scalonej,
- produkty oznaczone kodami taryfowymi CN 2204, 2205, 2206 o rzeczywistej zawartości alkoholu przekraczającej 22 % obj.,
- napoje zawierające rozcieńczony lub nierozcieńczony spirytus.

Podstawą opodatkowania jest czysty alkohol o temperaturze 20 °C, obliczany według liczby hektolitrów czystego alkoholu w gotowych wyrobach.

Analogicznie jak w przypadku piwa, Państwa Członkowskie mają prawo stosować obniżone stawki podatku akcyzowego do alkoholu etylowego produkowanego przez małe gorzelnie. Maksymalny pułap produkcji dla małych gorzelnii został ustalony na poziomie 10 hektolitrów czystego alkoholu rocznie. Stawki preferencyjne mogą być niższe od minimalnej, lecz nie mogą być niższe niż 50% standardowej, krajowej stawki akcyzy.

W Polsce od 2018 roku stosowana jest obniżona o 50% stawka akcyzy od piw pochodzących z browarów, których roczna wielkość produkcji nie przekracza 200 tysięcy hl.

Dyrektywa zawiera również regulacje odnoszące się do wyrobów pośrednich, klasyfikowanych pomiędzy winem a alkoholem etylowym (np. porto, sherry), a także innych napojów przefermentowanych, nie będących winem ani piwem.

Francji, Grecji, Włochom i Portugalii na mocy obu Dyrektyw została ponadto przyznana możliwość nakładania preferencyjnych stawek akcyzy na niektóre wyroby regionalne.

Dyrektywa 92/84/EWG określa natomiast minimalne stawki podatku akcyzowego dla poszczególnych kategorii wyrobów alkoholowych.

Warto zauważyć, że już na poziomie określenia minimalnych stawek akcyzy w Dyrektywie UE przewidziano zróżnicowanie pomiędzy stawką obowiązującą dla piwa, wina i napojów spirytusowych. Jak wynika z powyższej tabeli, stawka akcyzy dla alkoholu etylowego jest ok. 3-krotnie wyższa niż dla piwa, niezależnie od tego, czy naliczana jest od czystego alkoholu czy od stopni Plato.

W świetle obowiązującego prawa UE, nie ma możliwości określenia jednolitej stawki akcyzy od wszystkich rodzajów alkoholu, gdyż w przypadku wina obowiązują odrębne przepisy a większość krajów członkowskich (aż 15) korzysta z możliwości zastosowania zerowej stawki dla wina.

W przypadku wina zawartość alkoholu w produkcie ma drugorzędne znaczenie. Stawka akcyzy będzie jednakowa dla gotowego wyrobu niezależnie czy posiada on moc np. 11% czy 14%. To samo dotyczy piwa w przypadku zastosowania podstawy opodatkowania stopniami Plato.

Minimalne stawki podatku akcyzowego obowiązujące w Unii Europejskiej

Wyrób akcyzowy	Podstawa opodatkowania	Minimalna stawka
Piwo	Hektolitr na 1 stopień Plato	0,748 EUR
	lub	
	Hektolitr na 1% czystego alkoholu	1,87 EUR
Wino	Hektolitr wyrobu gotowego	0 EUR
Produkty pośrednie	Hektolitr wyrobu gotowego	45 EUR
Alkohol etylowy	Hektolitr czystego alkoholu	550 EUR

Źródło: Komisja Europejska

1.2.2. Regulacje polskie

Większość krajowych regulacji odnoszących się do opodatkowania alkoholu akcyzą została zawarta w rozdziale 2. (art. 92-97) ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (Dz.U.2009.3.11 z późn. zm.). Definicje poszczególnych rodzajów wyrobów alkoholowych oraz podstawy wymiaru podatku określone w ustawie odpowiadają regulacjom Dyrektywy 92/83/EWG.

Stawki podatku akcyzowego obowiązujące w Polsce od 1 stycznia 2020 r.

Wyrób akcyzowy	Podstawa opodatkowania	Stawka podatku
Piwo	Hektolitr na 1 stopień Plato	8,57 PLN
Wino	Hektolitr wyrobu gotowego	174 PLN
Cydr i prerry (moc do 5%)	Hektolitr wyrobu gotowego	97 PLN
Inne napoje fermentowane	Hektolitr wyrobu gotowego	174 PLN
Produkty pośrednie	Hektolitr wyrobu gotowego	350 PLN
Alkohol etylowy	Hektolitr czystego alkoholu	6275 PLN

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komisji Europejskiej

Stawki akcyzy na piwo określone w relacji do stopni Plato – stan na 1.07.2020 r.

Państwo	Stawka akcyzy w EUR	Stawka VAT	Stawka akcyzy w relacji do minimum z Dyrektywy
Portugalia*	10,4	23%	1396%
Holandia*	8,8	21%	1180%
Hiszpania*	7,5	21%	1000%
Grecja	5,0	24%	668%
Włochy	3,0	22%	400%
Belgia	2,0	21%	268%
Austria	2,0	20%	267%
Polska	2,0	23%	262%
Malta	1,9	18%	258%
Czechy	1,2	21%	166%
Luksemburg	0,8	17%	106%
Niemcy	0,8	16%	105%
Bułgaria	0,8	20%	103%
Rumunia	0,7	19%	99%

Stawki akcyzy na piwo określone w relacji do zawartości alkoholu – stan na 1.07.2020 r.

Państwo	Stawka akcyzy w EUR	Stawka VAT	Stawka akcyzy w relacji do minimum z Dyrektywy
Finlandia	36,5	24%	1952%
Irlandia	22,6	23%	1206%
Szwecja	18,7	25%	1000%
Estonia	12,7	20%	679%
Słowenia	12,1	22%	647%
Łotwa	7,8	21%	417%
Francja	7,6	21%	407%
Litwa	7,1	21%	380%
Dania	6,5	25%	349%
Cypr	6,0	19%	321%
Chorwacja	5,4	25%	289%
Węgry	4,8	27%	259%
Słowacja	3,6	20%	192%

*stawka z najniższego przedziału dla piwa o standardowej mocy

Źródło: opracowanie na podstawie danych Komisji Europejskiej

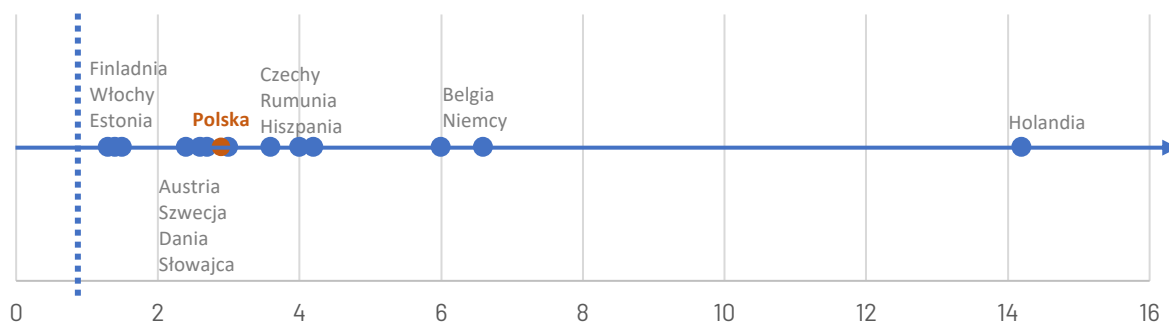
Stawka akcyzy od piwa w Polsce nie odbiega od średniej UE. Jest na podobnym poziomie co np. w Austrii i Belgii a znacząco wyższa od stosowanej w Niemczech oraz Czechach.

W Polsce proporcja opodatkowania napojów spirytusowych oraz piwa odzwierciedla proporcję w stawkach minimalnych. Napoje spirytusowe są obłożone 2,9 razy wyższą akcyzą niż piwo.

W poszczególnych krajach UE ta proporcja kształtuje się w różny sposób.

Są kraje, w których opodatkowanie napojów spirytusowych i piwa jest zbliżone, np. Estonia, Włochy i Finlandia. Niemniej, w większości krajów Wspólnoty te proporcje są znacznie większe, np. Holandii, Niemczech, Belgii, Hiszpanii, Rumunii, Czechach, Słowacji, Danii, Szwecji czy Austrii – we wszystkich tych państwach napoje spirytusowe są obłożone co najmniej dwukrotnie wyższą akcyzą niż piwo.

Relacja poziomu opodatkowania akcyzą napojów spirytusowych względem piwa w Unii Europejskiej

Źródło: obliczenia na podstawie danych Komisji Europejskiej

Jak zatem widać, proporcja 2,9 do 1 w Polsce wpisuje się w średnią unijną pod tym względem. Co ważne, różnice pomiędzy stawką akcyzy dla piwa oraz napojów spirytusowych występują zarówno w krajach, gdzie dla piwa stosuje się system Plato, jak i w krajach, gdzie oba rodzaje napojów opodatkowane są według zawartości alkoholu. Różnice w stawkach akcyzy dla napojów spirytusowych, piwa i wina nie wynikają z przyjętej metody naliczania podatku.

Niezależnie od przyjętej metody obliczania akcyzy, w żadnym kraju Unii Europejskiej stawki dla napojów spirytusowych oraz dla piwa nie są jednakowe.

1.4. Ewolucja stawek akcyzy na alkohol w Polsce od 2000 r.

Od 2000 r. stawki akcyzy na alkohol były regulowane przez trzy ustawy:

- ustawę z dnia 8 stycznia 1993 r. o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym (Dz.U. 1993 nr 11 poz. 50);
- ustawę z dnia 23 stycznia 2004 r. o podatku akcyzowym (Dz.U. 2004 nr 29 poz. 257);
- ustawę z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (Dz.U. 2009 nr 3 poz. 11).

Zgodnie z przepisami ustawowymi obowiązującymi do 1 maja 2004 r., tj. do momentu przystąpienia przez Polskę do Unii Europejskiej, stawki akcyzy były określone w stosunku do ceny sprzedaży u producentów, a u importerów podstawę stanowiła wartość celna wyrobów akcyzowych powiększona o należne cło. W odniesieniu do wyrobów przemysłu spirytusowego i drożdżowego stawki dla producentów i importerów wynosiły odpowiednio 95% i 1900%, zaś w odniesieniu do wyrobów winiarskich, piwa, pozostałych napojów alkoholowych – 70% i 230%. Jednocześnie ustawa przyznawała ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych możliwość obniżania wskazanych powyżej stawek podatku akcyzowego oraz zwalniania niektórych wyrobów od akcyzy, w drodze rozporządzenia. Corocznie wydawane rozporządzenie Ministra Finansów o podatku akcyzowym nie tylko obniżało stawki akcyzy w stosunku do poziomu określonego w ustawie, lecz również inaczej definiowało podstawę wymiaru – stopnie Plato na hektolitr dla piwa, hektolitr czystego alkoholu dla wyrobów spirytusowych, a także hektolitr wyrobu gotowego dla wina.

W przypadku ustawy akcyzowej obowiązującej w latach 2004-2008, ustawowa podstawa wymiaru akcyzy została dostosowana do tej, jaka wynikała z dotychczasowych rozporządzeń Ministra Finansów oraz Dyrektywy Rady 92/83/EWG. Określała ona stawkę akcyzy dla piwa na poziomie 6,86 zł od 1 hektolitra za każdy stopień Plato gotowego wyrobu, 300 zł od 1 hektolitra gotowego wyrobu dla wina oraz 6.300 zł od 1 hektolitra czystego alkoholu zawartego w gotowym wyrobie dla wyrobów spirytusowych. Pozostawiono jednak możliwość obniżenia tych stawek przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych w drodze rozporządzenia. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie obniżenia stawek podatku akcyzowego, akcyza na wino została obniżona do 136 zł od 1 hektolitra gotowego wyrobu, a na wyroby spirytusowe – do 4400 zł od 1 hektolitra czystego alkoholu zawartego w gotowym wyrobie. W odniesieniu do piwa nie zastosowano jednak stawki obniżonej na mocy rozporządzenia.

Wprowadzenie nowej ustawy akcyzowej zbiegło się z kolejną falą podwyżek opodatkowania alkoholu. W 2009 r. stawka akcyzy na piwo została podwyższona o 13,6%, na wyroby spirytusowe o 3,1%, zaś na wino – o 16,2%. Kolejna modyfikacja stawek akcyzy nastąpiła w 2014 r. – wówczas akcyza na wyroby spirytusowe wzrosła o 15%, podczas gdy opodatkowanie pozostałych kategorii alkoholu

pozostało bez zmian. Ostatnia zmiana w zakresie poziomu opodatkowania akcyzą nastąpiły na początku 2020 r., kiedy to stawki na wszystkie rodzaje wyrobów zostały podniesione o 10%.

Stawki akcyzy na wyroby alkoholowe w Polsce od 2000 r.

Rok	Piwo	Wyroby spirytusowe	Wino
	hl na 1 stopień Plato	hl czystego alkoholu	hl wyrobu gotowego
2000	5,60 zł	6 020 zł	112 zł
2001	6,24 zł	6 278 zł	136 zł
2002	6,86 zł	6 278 zł	136 zł
2003	6,86 zł	4 400 zł	136 zł
2004	6,86 zł	4 400 zł	136 zł
2005	6,86 zł	4 550 zł	136 zł
2006	6,86 zł	4 550 zł	136 zł
2007	6,86 zł	4 550 zł	136 zł
2008	6,86 zł	4 550 zł	136 zł
2009	7,79 zł	4 960 zł	158 zł
2010	7,79 zł	4 960 zł	158 zł
2011	7,79 zł	4 960 zł	158 zł
2012	7,79 zł	4 960 zł	158 zł
2013	7,79 zł	4 960 zł	158 zł
2014	7,79 zł	5 704 zł	158 zł
2015	7,79 zł	5 704 zł	158 zł
2016	7,79 zł	5 704 zł	158 zł
2017	7,79 zł	5 704 zł	158 zł
2018	7,79 zł	5 704 zł	158 zł
2019	7,79 zł	5 704 zł	158 zł
2020	8,57 zł	6 275 zł	174 zł

Źródło: ustawy o podatku akcyzowym i rozporządzenia Ministra Finansów

Stawka na wyroby spirytusowe w 2021 roku jest praktycznie na tym samym poziomie co 20 lat temu (6275 zł w 2021 r. wobec 6278 zł w 2001 r.), podczas gdy w analogicznym okresie stawka akcyzy od piwa wzrosła o 37% a od wina o 28%.

1.5. Akcyza jako instrument realizacji polityki alkoholowej państwa

Akcyza stanowi istotne i stabilne źródło dochodów budżetu państwa, ale postrzegania jej roli nie należy sprowadzać wyłącznie do realizacji funkcji fiskalnej. Poprzez świadome prowadzenie polityki akcyzowej, państwo może tworzyć taki układ bodźców ekonomicznych, który będzie przyczyniał się do osiągnięcia pożądanych efektów społecznych, w szczególności poprzez osiągnięcie poprawy sytuacji w obszarze zdrowia publicznego. O tym, że akcyza w Polsce nie może być wykorzystywana wyłącznie jako instrument generowania dodatkowych wpływów budżetowych świadczy treść art. 10 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, która wyznacza kierunki regulacji prawnych wpływających na ceny produktów alkoholowych, stanowiąc, że *„akty prawne wpływające na strukturę cen napojów alkoholowych powinny służyć ograniczaniu spożycia tych napojów oraz zmianie struktury ich spożycia na rzecz napojów o niskiej zawartości procentowej alkoholu”*.

Cele zdrowia publicznego są realizowane przede wszystkim poprzez politykę redukcji szkód spowodowanych przez nadmierne spożywanie alkoholu. Zmniejszenie szkodliwości może zostać osiągnięte poprzez ograniczenie spożycia alkoholu. Dlatego też stawki akcyzy powinny zostać ukształtowane w taki sposób, by zniechęcać do zbyt częstego spożywania wyrobów o wysokiej zawartości alkoholu, czego efektem powinna być zmiana wzorców konsumpcyjnych przejawiająca się we wzroście udziału niskoprocentowego alkoholu w całkowitej sprzedaży.

Rozróżnianie napojów alkoholowych na mocne i niskoalkoholowe ma silne uzasadnienie na gruncie wyników badań nad ryzykownym spożywaniem alkoholu. Uwidacznia to m.in. niedawny raport Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej pt. „Alkohol w Polsce – Kontekst społeczny, rynkowy i legislacyjny” opracowany pod redakcją prof. Andrzeja M. Fala. Po pierwsze, napoje spirytusowe stwarzają znacznie większe ryzyko przekroczenia granicy umiarkowanego spożycia niż alkohol niskoprocentowy. Spożycie ekwiwalentnej ilości alkoholu zawartego w piwie zajmuje bowiem wielokrotnie więcej czasu niż wypicie kieliszka wódki. Wyniki badania CBOS „Modele picia napojów alkoholowych w Polsce” z lutego 2017 r. pokazują istnienie znacznej korelacji pomiędzy częstotliwością sięgania po wódkę a tendencją do upijania się. Regularni konsumenci wódki najczęściej upijają spośród wszystkich grup użytkowników alkoholu, zaś przedstawiciele każdej z kategorii konsumentów, jeśli upijają się, to najczęściej na skutek spożycia wódki. Uzyskane wyniki zostały również przeanalizowane przez CBOS pod kątem testu AUDIT (Alcohol Use Disorder Identification), wykorzystywanego przez Światową Organizację Zdrowia do badania problemów wynikających ze spożywania alkoholu. Przeciętnie, konsumenci wina uzyskali w tym teście 6 pkt, konsumenci piwa 5 pkt, zaś konsumenci wódki – aż 9 pkt. Wynik testu do 8 pkt oznacza picie o niskim stopniu ryzyka, zaś 9 pkt i wyżej – picie ryzykowne. Zgodnie z tą klasyfikacją ryzykownie spożywa alkohol niemal połowa konsumentów wódki, podczas gdy w przypadku konsumentów piwa, ryzykowne spożycie alkoholu występuje w nieco ponad ¼ przypadków. Powyższe dane, podobnie jak wyniki innych

badań, potwierdzają zasadność rozróżniania alkoholi mocnych i niskoprocentowych, oraz działania prawodawcy ukierunkowane na zmianę struktury spożycia na rzecz napojów o niskiej zawartości alkoholu.

2. Kontekst ekonomiczny

2.1. Zróźnicowanie poziomu konsumpcji alkoholu w Unii Europejskiej

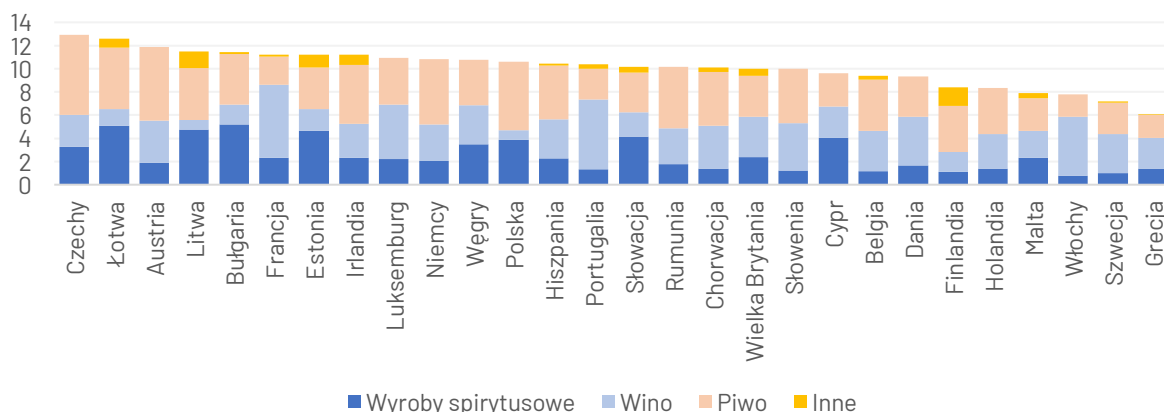
Przeciętne spożycie alkoholu w państwach Unii Europejskiej w 2018 r. utrzymywało się w przedziale od 6,1 do 12,9 litra czystego alkoholu. Najwyższy poziom konsumpcji, przekraczający 12 litrów rocznie, notuje się w Czechach i na Łotwie. Spożycie poniżej 8 litrów rocznie obserwowano natomiast w Grecji, Szwecji, Włoszech oraz na Malcie. Polska, gdzie rejestrowane spożycie kształtuje się na poziomie 10,6 litra rocznie, plasuje się w pobliżu mediany dla UE – która wynosi 10,3 litra rocznie.

Zróźnicowanie konsumpcji alkoholu w UE nie ogranicza się wyłącznie do poziomów całkowitego spożycia, lecz również jego struktury. W ujęciu bezwzględny, najwyższe spożycie alkoholu w postaci wyrobów spirytusowych notujemy w Bułgarii i na Łotwie (odpowiednio, 5,2 oraz 5,1 litra czystego alkoholu rocznie), podczas gdy we Włoszech jest ono ponad 6-krotnie niższe (0,8 litra rocznie). Najwięcej alkoholu z wina konsumuje się natomiast we Francji (6,3 litra), Portugalii (6 litrów) i Włoszech (5,1 litra). Na Litwie i w Polsce, gdzie spożycie wina jest najniższe w UE, jest ono aż blisko 8-krotnie mniejsze w przeliczeniu na objętość czystego alkoholu niż w przodującej pod tym względem Francji. W przypadku piwa, najwyższy poziom konsumpcji występuje w Czechach (6,9 litra czystego alkoholu), Austrii (6,4 litra) i Polsce (5,9 litra).

Różnice w bezwzględny poziomie spożycia poszczególnych rodzajów alkoholu znajdują swoje odzwierciedlenie również w relatywnych miarach udziału tych kategorii. Udział wyrobów spirytusowych w spożyciu alkoholu ogółem waha się od 10,1% (Włochy) do 45,6% (Bułgaria). W przypadku wina, największy udział w całkowitej konsumpcji ma ono we Włoszech (65,1%), a najniższy na Litwie (7%). Udział piwa kształtuje się natomiast w przedziale od 21,6% (Francja) do 55,6% (Polska). Rozpiętości tych zakresów świadczą o bardzo istotnych różnicach w preferencjach i wzorcach konsumpcji alkoholu w poszczególnych krajach, uwarunkowanych historycznie, kulturowo, geograficznie i ekonomicznie.

Rejestrowane spożycie alkoholu w Unii Europejskiej w 2018 r.

w litrach czystego alkoholu

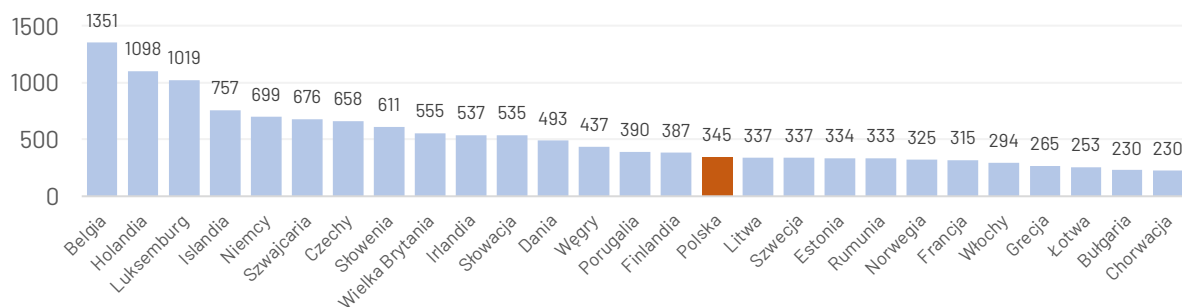
Źródło: WHO, Global Health Observatory Data Repository

2.2. Dostępność cenowa alkoholu

Dostępność cenowa alkoholu w Polsce kształtuje się na niskim poziomie na tle Unii Europejskiej. W 2016 r. za przeciętne wynagrodzenie netto można było nabyć 345 litrów piwa, podczas gdy średnia dla UE oraz europejskich krajów OECD była o blisko 50% wyższa. Zbliżony poziom siły nabywczej wynagrodzeń w odniesieniu do piwa notowany jest również w niektórych gospodarkach wysoko rozwiniętych – Szwecji, Norwegii, Francji czy Włoszech. Ma to związek z wyjątkowo restrykcyjną polityką akcyzową prowadzoną w tych krajach oraz tradycyjnej tendencji do konsumowania innych rodzajów alkoholu. Warto ponadto zauważyć, że dostępność cenowa wina oraz wyrobów spirytusowych w tych krajach jest znacznie wyższa niż w Polsce, co również świadczy o obłożeniu piwa relatywnie znacznie wyższymi stawkami akcyzy. Uwagę zwraca również fakt, iż przeciętne wynagrodzenie w Czechach, mimo tego, że było jedynie o 8,4% wyższe niż w Polsce, pozwala na zakup blisko dwukrotnie większej ilości piwa.

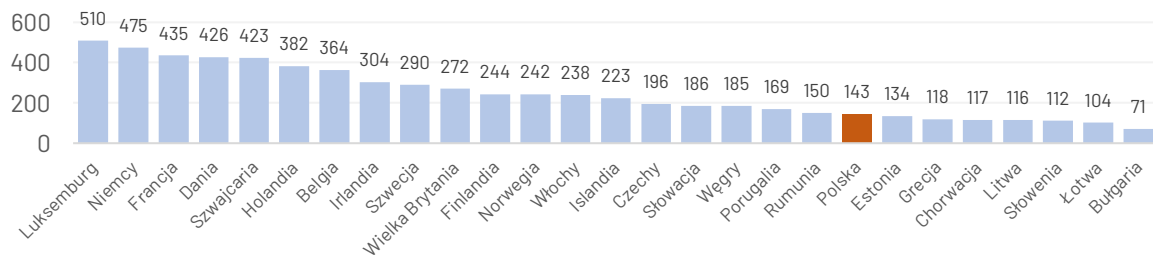
Ilość piwa, którą można kupić za przeciętne wynagrodzenie

w litrach, 2016 r.

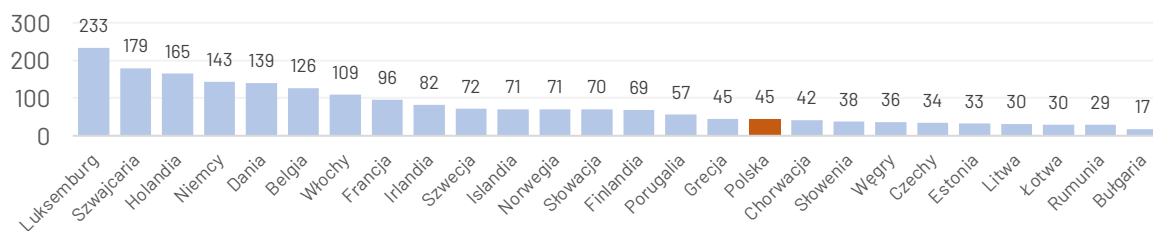
Ilość wina, którą można kupić za przeciętne wynagrodzenie

w litrach, 2016 r.

Ilość wyrobów spirytusowych, którą można kupić za przeciętne wynagrodzenie

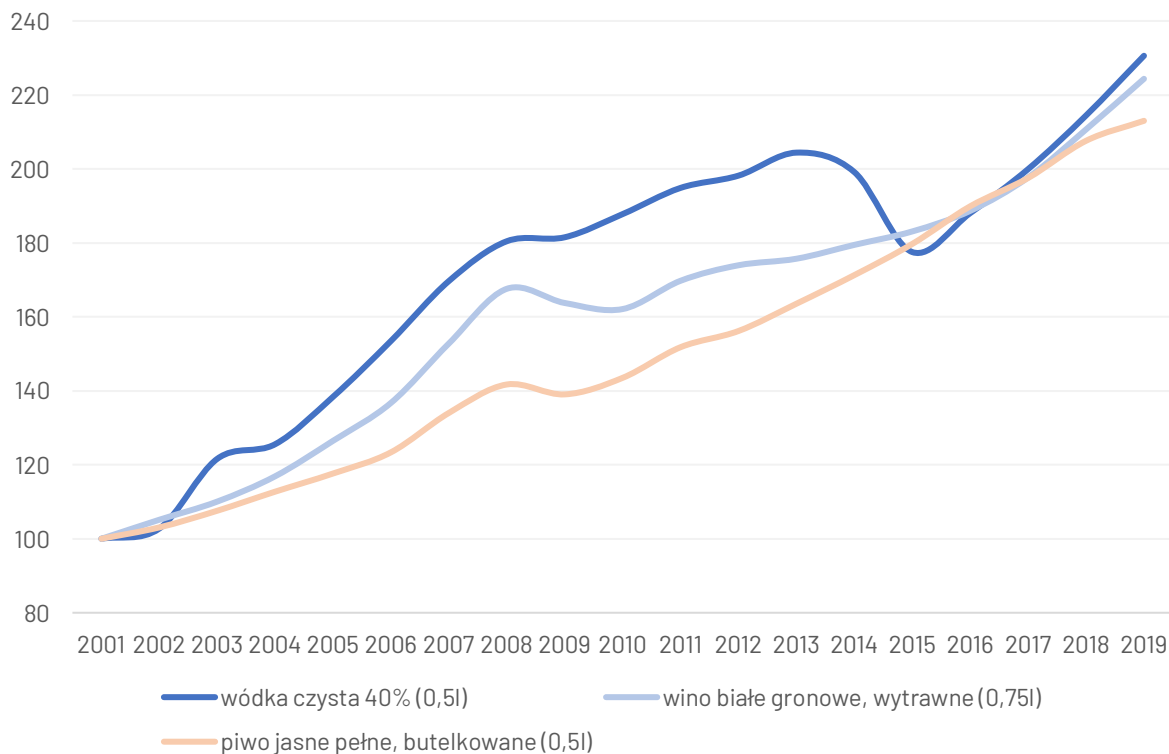
w litrach, 2016 r.

Źródło: szacunki własne na podstawie danych Światowej Organizacji Zdrowia (Global Health Observatory Data Repository) oraz OECD

Zmiany dostępności cenowej alkoholu w Polsce w latach 2001-2019 (%)

ilość produktu możliwa do nabycia za przeciętne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej, 2001=100

Źródło: obliczenia na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych)

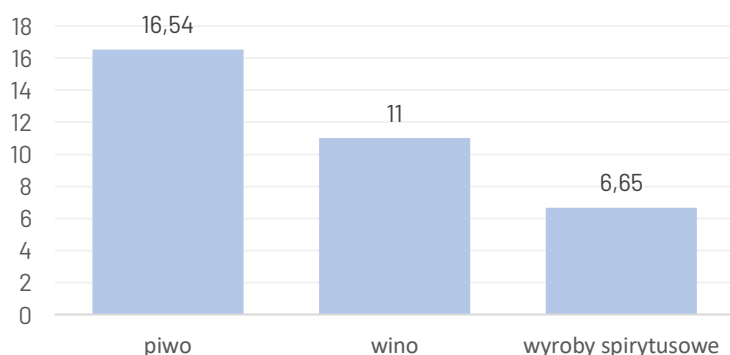
Na podstawie danych GUS można szacować, że w 2001 r. za przeciętne wynagrodzenie w Polsce można było nabyć 88 butelek 0,5 l czystej wódki o zawartości alkoholu 40% lub 220 butelek 0,75 l białego, wytrawnego wina gronowego lub też 772 butelki 0,5 l jasnego, pełnego piwa. W kolejnych latach tak mierzona siła nabywcza przeciętnego wynagrodzenia dynamicznie rosła, w szczególności w odniesieniu do wyrobów spirytusowych, takich jak wódka, na które obniżono akcyzę w 2003 r. Nie zmieniła tej ogólnej tendencji podwyżka akcyzy na alkohol etylowy wprowadzona w 2014 r. – dla okresu 2001-2019, w dalszym ciągu największy, ponad 130-procentowy wzrost siły nabywczej można zaobserwować w odniesieniu do wódki. Ma to niewątpliwie związek z faktem, iż dopiero w 2020 r. nominalny poziom akcyzy na alkohol etylowy powrócił do wysokości z 2002 r., podczas gdy akcyza na pozostałe kategorie alkoholi w analizowanym okresie podlegała jedynie stopniowemu podwyższaniu.

2.3. Koszty wytwarzania czystego alkoholu

Koszt produkcji jednostki alkoholu podlega bardzo istotnemu zróżnicowaniu w zależności od rodzaju produktu. Jak wynika z analizy ośrodka Europe Economics, przeprowadzonej w oparciu o dane Eurostatu z bazy danych PRODCOM, dotyczącej produkcji przemysłowej towarów, przeciętny koszt wytworzenia litra czystego alkoholu w piwie w Unii Europejskiej jest 2,5-krotnie wyższy niż w wyrobach spirytusowych oraz 1,5 krotnie wyższy niż w przypadku wina. Nawet po uwzględnieniu różnic w stawkach akcyzy, produkcja piwa w przeliczeniu na jednostkę czystszyego alkoholu pozostaje bardziej kosztowna niż produkcja wyrobów spirytusowych oraz wina.

Koszt produkcji w przeliczeniu na litr czystego alkoholu

w EUR

Źródło: Europe Economics

Różnica ta wynika m.in. z innej struktury kosztów produkcji w odróżnieniu od pozostałych rodzajów alkoholi. W przypadku produkcji piwa wyższy udział w kosztach mają zarówno koszty pracy, jak i koszty środków trwałych w postaci urządzeń przemysłowych wykorzystywanych w procesie

produkcji. Piwowarzy muszą ponadto zużyć znacznie więcej surowców oraz ponieść wyższe koszty logistyczne – dostarczenie na rynek tej samej wielkości etanolu w piwie wymaga dostarczenia 8 razy więcej produktu. W kontekście potencjalnego zrównania stawek akcyzy według kryterium zawartości czystego alkoholu, stwarzałoby ono zatem daleko idące preferencje dla alkoholi mocnych, gdyż wprowadzenie na rynek etanolu w tak stężonej postaci jest znacznie tańsze.

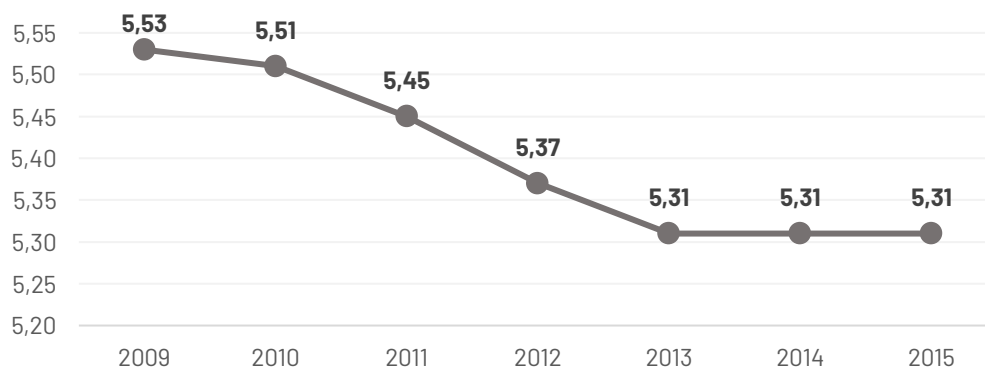
2.4. Konsekwencje zmiany podstawy wymiaru opodatkowania akcyzy na piwo

W dyskursie publicznym formułowana jest propozycja zmiany podstawy wymiaru akcyzy na piwo ze stopni Plato na zawartość alkoholu w wyrobie końcowym. Deklarowanym efektem takiej zmiany miałyby być ujednocnienie podstawy wymiaru akcyzy na alkohol w Polsce. Ustalanie stawki akcyzy w relacji do stopni Plato na hektolitr wyrobu gotowego jest jednak wprost dopuszczone na gruncie Dyrektywy Rady 92/83/EWG oraz jest mechanizmem stosowanym w połowie Państw Członkowskich UE, w tym w krajach z ugruntowaną tradycją produkcji piwa oraz dużym udziałem jego konsumpcji w całkowitym spożyciu alkoholu. Dyrektywa przewiduje ponadto stosowanie zróżnicowanych podstaw wymiaru opodatkowania akcyzą dla różnych kategorii wyrobów – w przypadku wina oraz produktów pośrednich stawka akcyzy jest ustalana na hektolitr gotowego wyrobu, czego efektem jest jednakowe opodatkowanie produktów o różnej zawartości alkoholu. Należy zauważyć, że sam wybór metody naliczania nie determinuje relacji pomiędzy wysokością stawek dla poszczególnych rodzajów alkoholi.

Punktem wyjścia dla oceny propozycji zmiany podstawy wymiaru akcyzy na piwo powinna być analiza trendów w odniesieniu do wskaźników, które miałyby determinować wielkość podstawy opodatkowania, czyli średniej zawartości alkoholu w piwie. Biorąc pod uwagę dostępne dane za lata 2009-2015, można zaobserwować, że średnia zawartość alkoholu w piwie malała przeciętnie o 0,03 pkt proc. rocznie podczas gdy średnie Plato utrzymuje się na stałym poziomie w przedziale 12 – 12,4 stopni.

Średnia zawartość alkoholu w piwie sprzedawanym w Polsce

w proc.

Z powyższych danych wynika, że w analizowanym okresie podstawa wymiaru mierzona zawartością alkoholu w piwie skurczyłaby się o 4%, przy praktycznie niezmiennym średnim poziomie Plato. Oznacza to, że obecna podstawa na koniec tego okresu była wyższa niż hipotetyczna podstawa wymiaru ustalana w oparciu o procentową zawartość alkoholu.

Zjawisko polegające na stopniowym spadku procentowej zawartości alkoholu wynika w szczególności z rosnącego popytu na piwa o mniejszej zawartości alkoholu, malejącego popytu na piwa mocne oraz rosnącej popularności piw o zawartości alkoholu w granicach 2-3,5% (radlery). Jednocześnie utrzymujące się średnie Plato wynika ze wzrostu segmentu premium, w tym piwnych specjalności oraz piw markowych. Należy oczekiwać, że wraz ze stopniowym wzrostem siły nabywczej i świadomości konsumentów, ten kierunek ewolucji rynku będzie kontynuowany, co może oznaczać stopniowy wzrost średniego Plato w dłuższej perspektywie.

Zmiana podstawy wymiaru akcyzy ponadto zaburzyłaby funkcjonowanie rynku piwa w Polsce, który do tej pory kształtował się w oparciu o dotychczasowe zasady opodatkowania. Wiązałaby się ona nierozzerwalnie z dodatkowymi kosztami po stronie podmiotów gospodarczych funkcjonujących na tym rynku, jak również administracji skarbowej. Przyjęcie zupełnie innej podstawy opodatkowania oznaczałoby konieczność wprowadzenia istotnych zmian organizacyjno-administracyjnych, wdrożenia modyfikacji w systemach teleinformatycznych, przeprowadzenia szkoleń wśród pracowników oraz dokonania nowych kalkulacji cen.

Stopniowe kurczenie się podstawy wymiaru może oczywiście być rekompensowane z punktu widzenia finansów publicznych podwyżkami stawek akcyzy. Każda podwyżka jednak działa destabilizująco na rynek, a optymalne skalkulowanie podwyżki stawki odpowiadającej dokładnie obniżeniu się podstawy wymiaru może być trudne do wykonania oraz z racji na proces gromadzenia i analizy danych musi być opóźnione. Podwyżka akcyzy pociąga za sobą również efektywny wzrost VAT, ponieważ wartość podatku akcyzowego jest uwzględniana w podstawie wymiaru podatku od towarów i usług. W konsekwencji podniesienie stawki akcyzy o 1% może, za sprawą swych skutków pośrednich, przełożyć na wzrost cen dla konsumentów o ponad 1,2%.

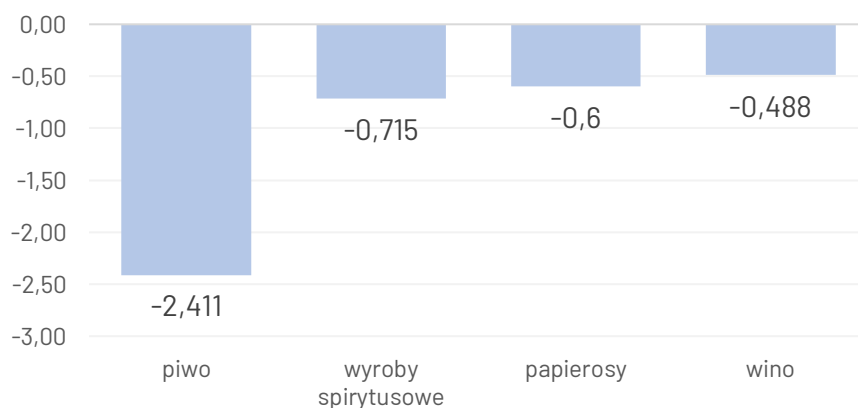
Tymczasem wpływ podwyżek akcyzy na ceny ma bardzo istotne znaczenie z uwagi na bardzo wysoki poziom elastyczności cenowej popytu na piwo na tle pozostałych wyrobów akcyzowych. Ministerstwo Finansów na potrzeby oceny skutków ustawy podwyższającej stawki akcyzy od początku 2020 r. przyjęło dla piwa wskaźnik elastyczności cenowej na poziomie -2,411. W odróżnieniu od wina, wyrobów spirytusowych oraz papierosów, wartość tego wskaźnika przekracza znacząco -1, co oznacza, że podwyżka cen skutkuje ponadproporcjonalnie większym spadkiem sprzedaży. Innymi słowy, w przypadku podwyżki cen piwa o 1%, należałoby spodziewać się spadku popytu na nie o ponad 2,4%. Tak znaczna elastyczność cenowa istotnie niweluje wpływ podwyżek akcyzy na faktyczny wzrost dochodów z jej tytułu – pod kątem maksymalizacji efektu fiskalnego, znacznie skuteczniejsze jest podniesienie opodatkowania produktów, które są konsumowane na podobnym poziomie bez względu na cenę, niż tych, których rynek gwałtownie się kurczy po wzroście stawki podatkowej.

Zjawisko elastyczności cenowej popytu jest jednym z głównych czynników, które powodują, że niemożliwe jest proste przełożenie podwyżki stawek akcyzy na wzrost dochodów z jego tytułu. Prof. Witold Modzelewski stwierdził, że już w ciągu roku budżet państwa mógłby uzyskać do 5 mld zł rocznie dodatkowego dochodu wyłącznie z tytułu podniesienia akcyzy na piwo. Biorąc pod uwagę, że obecne wpływy z tytułu akcyzy na piwo kształtują się na poziomie 3,4 mld zł rocznie, stawka akcyzy musiałaby zostać gwałtownie podwyższona o 150%. Przy takiej skali wzrostu akcyzy, przyjmując zakładane przez Ministerstwo Finansów wskaźniki elastyczności cenowej popytu, zamiast oczekiwanego wzrostu dochodów budżetowych o 5 mld zł, w rzeczywistości nastąpiłby wręcz ich spadek o 0,9 mld zł w efekcie gwałtownego spadku konsumpcji piwa.

Zmniejszenie sprzedaży na skutek podwyżki akcyzy oznaczałoby ponadto utratę przychodów w całym łańcuchu wartości oraz ograniczenie popytu na pracę w powiązanych branżach, co w efekcie obniżałoby bazę podatkową oraz dochody sektora finansów publicznych z tytułu VAT, CIT, PIT oraz składek na ubezpieczenia społeczne.

Elastyczność cenowa popytu na niektóre wyroby akcyzowe

założenia Ministerstwa Finansów

Źródło: opracowanie na podstawie OSR do projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku akcyzowym z dnia 13 listopada 2019 r.

Reasumując, sama zmiana podstawy obliczania akcyzy od piwa byłaby bezproduktywna. Abstrahując od trudności w przełożeniu obecnych stawek w systemie Plato na zawartość alkoholu (nie istnieje prosty sposób przekalkulowania stopni Plato na zawartość etanolu w produkcie, gdyż moc napoju nie jest skorelowana ze stężeniem ekstraktu), zmiana ta pociągałaby za sobą istotne koszty po stronie przedsiębiorstw oraz trudności adaptacyjne po stronie zarówno firm jak i aparatu skarbowego. Należy rozważyć, czemu miałyby służyć tego typu komplikacja, jeśli w założeniu zmiana miałyby być neutralna dla budżetu państwa. Ponadto skutki budżetowe dokonania tak głębokiej zmiany są trudne do przewidzenia z uwagi na nieprzewidywalność procesów rynkowych (np. obniżenie zawartości alkoholu w piwie). Możliwy jest zatem scenariusz negatywnego skutku budżetowego.

Gdyby jednak zmiana podstawy obliczania od piwa miało towarzyszyć postulowane niekiedy „wyrównanie” akcyzy liczonej od jednostki czystego alkoholu w piwie oraz w napojach spirytusowych, wówczas należałoby oceniać skutki takiej zmiany również w odniesieniu do prawdopodobnych zmian w strukturze rynku (spadek udziału piwa) i strukturze konsumpcji (relatywny wzrost atrakcyjności cenowej alkoholi mocnych), zmian w popycie na piwo wynikających z gwałtownej podwyżki cen oraz konkurencyjności polskiego piwa na tle UE, zwłaszcza państw ościennych tj. Niemiec, Czech i Słowacji. Skutki te byłyby odczuwalne w odniesieniu do całego łańcucha wartości branży piwowarskiej, m.in. dla sektora rolniczego, handlowego, gastronomicznego i innych.

3. Kontekst społeczny

Szkodliwa konsumpcja alkoholu wiąże się z szeregiem ryzyk wykraczających poza wymiar indywidualny i związany nie tylko z negatywnymi efektami zdrowotnymi. Nadmierna i nieodpowiedzialna konsumpcja alkoholu pozostaje jedną z najistotniejszych przyczyn wypadków drogowych. W 2019 r. odnotowano w Polsce 2 717 wypadków z udziałem nietrzeźwych uczestników dróg – oznacza to, że niemal w co dziesiątym wypadku uczestniczy osoba znajdująca się pod wpływem alkoholu, zazwyczaj będąca jego sprawcą. W wypadkach tych 3 081 osób zostało rannych, a 326 poniosło śmierć. Wypadki spowodowane przez nadużywanie alkoholu nie ograniczają się jedynie do zdarzeń drogowych, lecz również m.in. utonięcie, upadków czy pożarów. Niewłaściwy stan psychofizyczny, najczęściej związany ze znajdowaniem się pod wpływem alkoholu, jest również powodem ponad 5% wypadków w zakładach pracy, spowodowanych z przyczyn ludzkich.

Nadmierna konsumpcja alkoholu jest również przyczyną lub czynnikiem sprzyjającym różnego rodzaju aktom przemocy. Jak wynika ze statystyk Policji, spośród 74 910 osób podejrzewanych w 2019 r. o bycie sprawcą przemocy rodzinie, aż 42 538 znajdowało się pod wpływem alkoholu.

Do szkodliwych skutków zdrowotnych ryzykownej konsumpcji alkoholu należy zaliczyć:

- choroby wątroby, trzustki, przewlekłe stany zapalne błon śluzowych przełyku, żołądka i dwunastnicy;
- choroby układu krążenia, nadciśnienie, udar;
- zwiększone ryzyko chorób nowotworowych – w szczególności raka jamy ustnej, gardła i przewodu pokarmowego;
- osłabienie układu odpornościowego;
- choroby neurologiczne, zaburzenia psychiczne, zwiększone ryzyko depresji.

Przy spożyciu alkoholu na poziomie 50 g dziennie, roczne ryzyko zgonu na skutek chorób związanych z nadużywaniem alkoholu wynosi dla mężczyzn ok. 8%, zaś ryzyko śmierci w wypadku spowodowanym nadużyciem wynosi ok. 6% w ciągu całego życia.

Ponadto nadmierne spożycie alkoholu obniża wydajność pracy i może być przyczyną bezrobocia oraz problemów finansowych pogłębianych przez uzależnienie.

4. Podsumowanie

Akcyza stanowi nie tylko źródło dochodów podatkowych budżetu państwa, lecz również spełnia bardzo istotną rolę w polityce zdrowotnej państwa. Poza osiągnięciem celu fiskalnego, polityka akcyzowa powinna tworzyć bodźce do zmiany struktury spożycia napojów alkoholowych poprzez ograniczanie udziału alkoholi mocnych oraz zwiększanie udziału napojów niskoalkoholowych. Istnieje bowiem potwierdzona wynikami licznych badań naukowych korelacja pomiędzy spożyciem alkoholi mocnych a ryzykownym i szkodliwym spożywaniem alkoholu. W przypadku napojów o niskiej zawartości alkoholu takie ryzyko jest znacznie mniejsze.

Różnice w poziomie opodatkowania różnych rodzajów alkoholu występują we wszystkich państwach Unii Europejskiej. Znajdują one uzasadnienie zarówno ze względu na realizowaną w ten sposób rolę instrumentu polityki zdrowotnej państwa, jak również z uwagi na zróżnicowanie jednostkowych kosztów produkcji poszczególnych rodzajów produktów.

Gwałtowna zmiana zasad opodatkowania akcyzą produktów niskoalkoholowych stanowiłaby daleko idącą ingerencję ustawodawcy w rynek. Istotnie obciążałaby bowiem producentów oraz Krajową Administrację Skarbową kosztami oraz dodatkowym wysiłkiem organizacyjnym niezbędnym do dostosowania się do całkowicie nowych reguł. Wywołałaby również istotne zmiany w wielkości konsumpcji poszczególnych rodzajów alkoholu, które byłyby sprzeczne z celami polityki prozdrowotnej państwa określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Obecnie obowiązujący w Polsce system akcyzy jest spójny i logiczny. Jest on szczelny i gwarantuje stałe, przewidywalne dochody budżetu państwa. Nie istnieją obiektywne przesłanki, które uzasadniałyby wprowadzanie gruntownych zmian w tym dobrze funkcjonującym systemie, do którego dobrze przystosowali się zarówno konsumenci, jak i producenci.

5. Bibliografia

- Europe Economics, The Brewers of Europe Cost Comparability Study Final Report, 2017.
- European Commission, Excise duty tables – Tax Receipts Alcoholic Beverages – August 2020. Bruxelles: European Commission.
- Frank J. Chaloupka, Lisa M. Powell, Kenneth E. Warner, The Use of Excise Taxes to Reduce Tobacco, Alcohol, and Sugary Beverage Consumption, *Annual Review of Public Health* 2019 40:1, 187-201.
- Główny Urząd Statystyczny, Roczne wskaźniki makroekonomiczne, 2020.
- J.F. Giertz, Excise Taxes, Urban Institute, 1999.
- Komenda Główna Policji, Biuro Ruchu Drogowego, Wypadki drogowe w Polsce w 2019 r., 2020.
- Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej, Alkohol w Polsce – Kontekst społeczny, rynkowy i legislacyjny, red. A.M. Fal, Warszawa 2020.
- R.M. Bird, Tobacco and Alcohol Excise Taxes for Improving Public Health and Revenue Outcomes: Marrying Sin and Virtue?, Policy Research Working Paper 7500, World Bank Governance Global Practice Group & Health Nutrition and Population Global Practice Group, 2015.
- Rehm, J., Gmel, G. E., Gmel, G., Hasan, O. S. M., Imtiaz, S., Popova, S., Probst, C., Roerecke, M., Room, R., Samokhvalov, A. V., Shield, K. D., and Shuper, P. A. (2017) The relationship between different dimensions of alcohol use and the burden of disease—an update. *Addiction*, 112: 968– 1001. doi: 10.1111/add.13757.
- WHO Global Health Observatory Data Repository.